

Jaarverslag 2021

Stichting Marke Vragender Veen

A wide-angle photograph of a lush green field filled with numerous dandelions in various stages of bloom. The field extends to a dense line of trees in the background. A thin wire fence is visible in the foreground, running horizontally across the lower third of the image. The sky is bright and clear.

Jaarverslag 2021

Inhoudsopgave

	Hoofdstuk	Blz
	Voorwoord	3
1	Inleiding	4
2	Organisatie SMVV	7
3	Uitgevoerde activiteiten en projecten	10
4	Eigendomsverhouding	17
5	Vriendenclub	18
6	Toekomst	19

Stichting Marke Vragender Veen
Pastoor Scheepersstraat 39
7134 RB Vragender

Telefoon: 06-20298077
Website: www.vragenderveen.nl
E-mail: info@vragenderveen.nl

Voorwoord

Pm

HACM Krabben
Voorzitter SMV

1. INLEIDING

De Stichting Marke Vragender Veen is de oudste agrarische natuurbeschermingsorganisatie van Nederland, met als bindende factor het “Vragenderveen”. Het veen is onze basis. Het Vragenderveen is een restant van een moerasgebied dat zich over een groot deel van de Achterhoek en het aangrenzende Duitsland uitstrekt. Het is een prachtig hoogveengebied, dat onderdeel uitmaakt van het Korenburgerveencomplex tussen Winterswijk en Lichtenvoorde, drie kilometer van het kerkdorp Vragender. Dit veengebied herbergt een groot aantal beschermde planten en dieren. Zelfs op internationaal niveau wordt de waarde van het veen benadrukt. Het gebied valt onder de Natura 2000 regelgeving

De Stichting hecht grote waarde aan de instandhouding van het prachtige veengebied in een passende omgeving. In dit veen is actief hoogveen aanwezig. Werd in 2010 nog maar op één plek het hoogveen-veenmos aangetroffen (de indicatorsoort voor levend hoogveen). Uit de kartering van 2019 blijkt dat het oppervlak aan actief hoogveen is verdubbeld ten opzichte van de vorige kartering in 2013. De herstelwerkzaamheden werpen hun vruchten af en zullen hopelijk ertoe leiden dat in de toekomst nog meer hoogveen zich zal herstellen.

Dit jaar hebben we 3 jonge kraanvogels mogen begroeten, van twee ouderlijke paartjes. De populatie kraanvogels in het Korenburgerveen groeit gestaag. In het programma Buitengewoon van omroep Gelderland is hier aandacht aan geschonken. [Deze prachtige kraanvogels leven in de Achterhoek, maar hebben het lastig - Omroep Gelderland \(gld.nl\)](#)

Vanuit de SMVV wordt uitvoering gegeven aan een nieuw beheersplan voor de bufferzone, waarin gestreefd wordt naar meer variatie en een bloemrijker geheel. Om dit te bereiken wordt op bepaalde percelen na verwijdering en afvoer van het eigen maaisel, maaisel van nabije bloemrijke percelen verspreid. Dit vanuit de hoop dat er op deze wijze meer zaad van bloemrijke soorten in de bodem komen. Naar de toekomst zal dit de biotoop voor de vlinders ten goede komen.

De Stichting is trots op de natuurontwikkeling in het veengebied en de bufferzone en wil dit ook graag laten zien. Daartoe worden jaarlijks vele excursies georganiseerd en zijn er wandelpaden aangelegd. Meer informatie hierover is te vinden op onze website www.vragenderveen.nl en actueel nieuws en achtergrondinformatie is te vinden op onze facebookpagina <https://nl-nl.facebook.com/Vragenderveen/>. Door de coronapandemie zijn er dit jaar nauwelijks excursies gehouden.

Bij het onderhoud van het veengebied en de bufferzone wordt sinds de winter 2016/2017 gebruik gemaakt van een ploeg vrijwilligers die in de winterperiode onderhoudswerkzaamheden verrichten. Deze uit een spontaan initiatief ontstane groep verricht fantastisch werk, doch ondervonden dit jaar door de coronabeperkingen hinder bij het uitvoeren van hun werkzaamheden. Pas in het najaar van 2021 konden ze activiteiten hervatten.

Naast het Vragenderveen en de bufferzone houdt de Stichting zich als terreinbeherende organisatie jaarlijks bezig met het beheren van het verschalingsgebied Pleiter, Perceel Lankveldweg (Leemkuil), percelen nabij Kamperweg ('t Kamper) en het perceel "het Grote Goor". Dit zijn allemaal gebieden die gelegen zijn in het Nationaal landschap Winterswijk.

Voor het Grote Goor is een nieuw gebiedsvisie vastgesteld (looptijd tot 2037), waarbij onze Stichting nauw heeft samengewerkt met Natuurmonumenten). Ook heeft de Stichting inspanningen verricht voor het betrekken van de omwonenden in het proces van de nieuwe gebiedsvisie. Daar uit voortvloeiende heeft dit jaar de SMVV de overeenkomst voor het onderhoud van het gebied verlengd.

Ook de overige gebieden liggen er allemaal goed bij. Onze werkwijze met boeren die op basis van voorgeschreven beheersmaatregelen (waaronder verplichte weidegang en maaivoorschriften) de terreinen extensief beheren, werpt duidelijk vruchten af. De grasopbrengsten in deze gebieden zijn sterk afgenomen en de diversiteit neemt toe. Dit tot tevredenheid van de boeren en onze Stichting. Biodiversiteit zal voor melkveehouderijen naar verwachting de komende jaren steeds belangrijker worden (zie o.a. biodiversiteitsmonitor van Campina en het al bestaande systeem binnen “On the way to PlanetProof”). In 2021 zijn weer diverse percelen opnieuw gerasterd omdat de oude palen van ca. 20 jaar oud hun langste tijd wel hadden gehad.

Ook in 2021 is de samenwerking met de basisschool Antonius in Vragender gecontinueerd en is gedurende de jaar veel energie ingestoken om het schoolplein om te vormen tot een natuurplein. Het voorterrein is inmiddels gereed, terwijl de werkzaamheden op het achterterrein inmiddels in volle gang zijn. Verwachting is dat het hele plan in 2022 klaar zal zijn. De SMVV ondersteunt o.a. door stukje projectorganisatie en subsidieondersteuning. De Stichting is voor de basisschool steeds meer een natuurlijke partner in het natuuronderwijs.

Ook de jeugdactiviteiten van de Vriendenclub mogen op veel belangstelling van de jeugd rekenen. Echter door de coronabeperkingen, zijn er maar beperkte activiteiten geweest.

De Projectgroep Landschap Vragender heeft afgelopen jaar ook weer diverse projecten ter hand genomen om het landschap te verfraaien. Gezamenlijk met de Wild Beheer eenheid, zijn er weer diverse percelen ingezaaid met wildmengsel. Ook zijn er op enkele plaatsen bredere stroken gerealiseerd die hopelijk gaan zorgen voor de terugkeer van de patrijs. De oppervlakte aan ingezaaide percelen groeit gestaag.

De Stichting blijft zich inzetten om het Vragenderveen en de omgeving van Vragender beleefbaar maar ook leefbaar te houden voor de plaatselijke bevolking. Wij willen daartoe een samenhangende aanpak realiseren waarin de individuele boer, de overheden, alsook de plaatselijke bevolking zich kunnen vinden. Als het best werkzame middel daartoe zien we verweving van het landschapsonderhoud met de agrarische bedrijfsvoering, op vrijwillige basis met de landbouw als ruggengraat. Een dergelijke samenhangende aanpak heeft altijd gewerkt.

Daarnaast wordt ons een belangrijke rol toegedicht bij het toekomstige beheer van het landelijk gebied, onder andere bij de omvorming van het huidige Europese landbouwbeleid. Om op een goede wijze hierop te kunnen anticiperen, hebben de zes Achterhoekse agrarische natuurverenigingen (waaronder de SMVV) hun kennis en kunde op het terrein van landschapsbeheer in 2012 officieel gebundeld in de VALA, Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek. Door deze bundeling ontstaat een partij van voldoende omvang om het agrarische landschapsbeheer in de Achterhoek goed te kunnen invullen en als aanspreekpunt voor de overheid te functioneren. De laatste jaren is de VALA zich steeds meer aan het ontwikkelen tot een professionele organisatie. Dit heeft ook tot gevolg dat dhr. Jos te Molder als regio coördinator is vervangen door dhr. Bouvink.

Het bermmaaien heeft in 2021 nog alleen plaatsgevonden in het voorjaar. In de zomer heeft de gemeente Oost-Gelre de werkzaamheden aanbesteed. De daarbij gestelde eisen aan de inschrijvende partijen waren van dien aard (o.a. ISO gecertificeerd), dat het voor Groen Goed en de SMVV niet mogelijk bleek om hieraan te voldoen. Zo is er na een periode van ongeveer 20 jaar een einde gekomen en het ecologisch maaien van de bermen. Jaren waarin wel veel hebben bereikt om de biodiversiteit te verbeteren.

Het maaien van de beekwallen is tot volle tevredenheid van het Waterschap uitgevoerd en gelukkig worden deze werkzaamheden wel verlengt.

Het jaar 2021 was eindelijk weer eens een jaar met een normale neerslag. De afgelopen 3 jaren waren extreem droog en warm, hierdoor zakte het grondwaterpeil tot zorgelijke waarden. In het landschap zie je duidelijke verdroging van de natuur en de gevolgen daarvan ijlen nog jaren na. Des al niet te min herstelt de natuur zich ook wel weer wonderbaarlijk en past zij zich aan.

Het jaar 2021 was ook om een geheel andere reden bijzonder. De SMVV bestond namelijk 65 jaar. Door alle corona maatregelen, kon dit echter niet uitbundig worden gevierd. Wel hebben alle schoolverlaters in Oost-Gelre, het boekje van Ronald van Harxen over het 't Veen ontvangen.

2. Organisatie Stichting Marke Vragender Veen

2.1. Bestuur

- de heer H.A.C.M. Krabben, voorzitter (dagelijks bestuur)
- de heer L.B.H.M. Garstenveld, vice voorzitter
- de heer J.J.W. Spijkers, secretaris (dagelijks bestuur)
- de heer B.W.J. Garstenveld, penningmeester (dagelijks bestuur)
- de heer F.A.M. Dorresteyn, lid
- de heer A.F.J. Lageschaar, lid
- mevrouw L. Mateman, lid
- de heer R.A.J.M. Tankink, administrateur

2.2. Werkgroepen

We hebben gekozen voor een werkgroepenstructuur. Er zijn in eerste instantie 3 werkgroepen ingesteld.

1. "t Veen"
samenstelling: de heer L.B.H.M. Garstenveld, voorzitter
de heer L.B.J. Mokkink, secretaris
de heer A.F.J. Lageschaar, lid
de heer J.G. van Eerden, lid

2. "de tweede tak"
samenstelling: de heer H.A.C.M. Krabben, voorzitter
de heer A.C.M. van Harxen, coördinator
de heer F.A.M. Dorresteyn, agenda-lid
de heer R.A.J.M. Tankink, financiële afwikkelingen en secretaris

Onder de werkgroep "de tweede tak", is een sub werkgroep actief; "Projectgroep Landschap Vragender" (PLV)

Samenstelling;

De heer H.J.A. Idink	voorzitter	**
De heer J.A.M. Nieuwenhuis	secretaris	
De heer A.F.M. te Brake	coördinator/projectschrijver	*
De heer C. Boschker	lid	
De heer B.W.J. Garstenveld	lid	
De heer R. Krabbenborg	lid	
De heer F. Spijkers	lid	
De heer L.B.H.M. Garstenveld	lid	

* Namens PLV in provinciale werkgroep, verantwoordelijk voor het programma en de projecten voor het Nationaal Landschap.

** Plaatsvervangend lid provinciale werkgroep.

Onder de PLV functioneert ook de werkgroep “levend landschap Vragender”.

3. "Public Relations en financiën"

Samenstelling: de heer B.W.J. Garstenveld, voorzitter financiën
Vacant secretaris
de heer D.J. Focker, lid
Mevrouw L. Mateman, lid

De heer R. Krabben is webmaster

De werkgroepen werken onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Er is een statuut, “bestuurders geven sturing” opgesteld waarin samenstelling, taken en verantwoordelijkheden van de werkgroepen zijn geregeld. Dit statuut wordt jaarlijks geactualiseerd.

2.3. Vriendenclub

Het bestuur van de Vriendenclub Stichting Marke Vragender Veen bestaat uit:

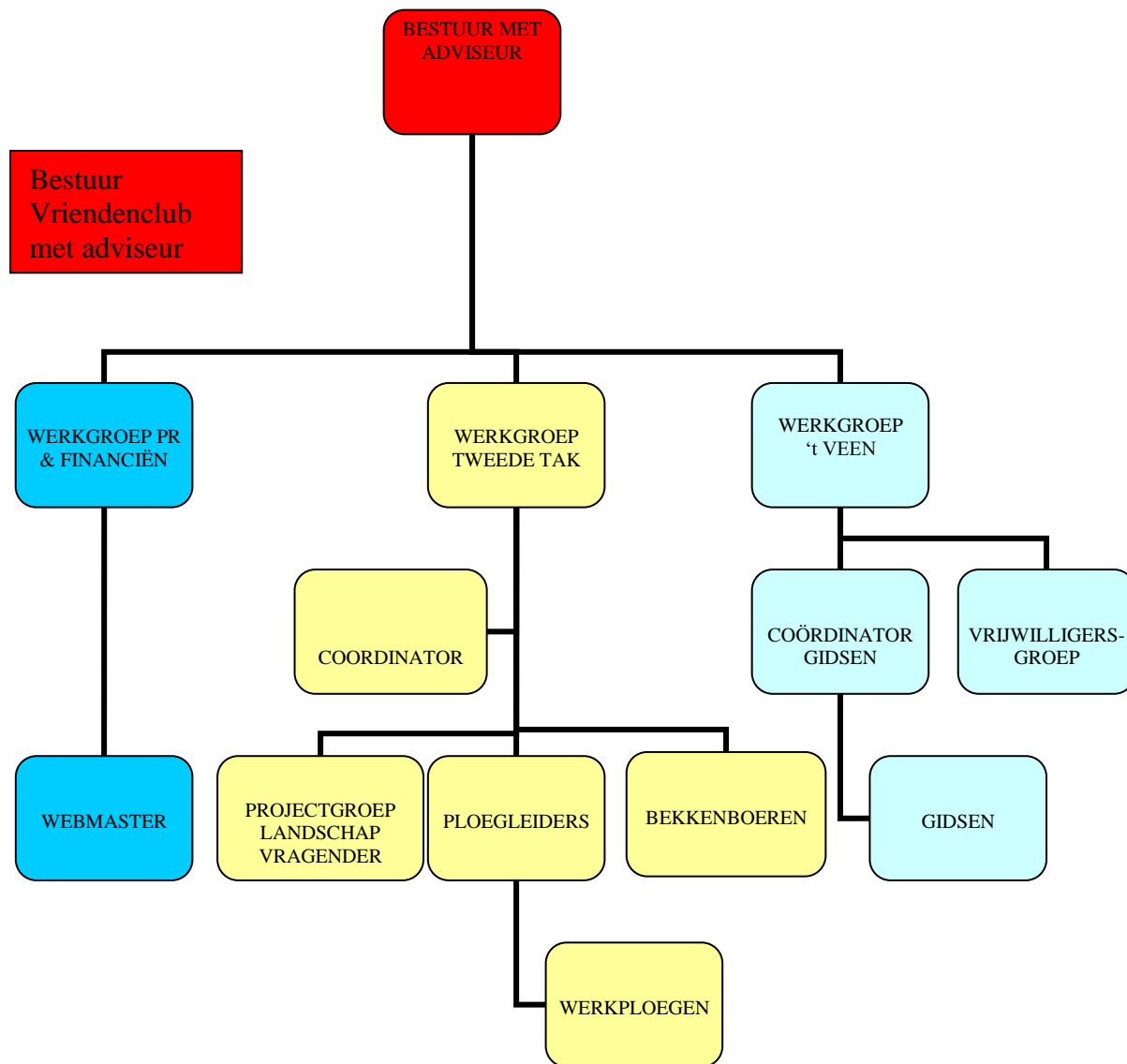
Ing. F.A.M. Dorresteyn	(voorzitter/secretaris)
J. ter Bogt	(financieel secretaris)
F.W.I.M. Boschker	(P.R. manager)
Ing. W.B.G.M. Mulder	(adviseur)
Mevr. M. Neumann	(redacteur)

Bospaardenstaart in de bufferzone

2.4 Organogram

3. Uitgevoerde projecten en activiteiten

3.1 Werkgroep “ ’t Veen”

De Stichting Marke Vragenderveen (SMVV) houdt zich als terreinbeherende organisatie onder meer bezig met het beheren van het Vragenderveen, de Bufferzone, Verschralingsgebied Pleiter, Perceel Lankveldweg (Leemkuil), Percelen nabij Kamperweg (’t Kamper) en het Perceel "het Grote Goor". Deze beheerswerkzaamheden worden uitgevoerd door de werkgroep ’t Veen. Het doel van de beheerswerkzaamheden is “bevordering van de veengroei in het veen” en het “creëren van een zo gevarieerd mogelijke biotoop in de overige door ons beheerde gronden”. De bevordering van de veengroei wordt vooral gestimuleerd door het waterpeil in het veengebied op een gunstig niveau te houden op basis van plan ‘t Hullenaar (het aanleggen van damwanden en beperken van waterafvoer, zodat de gewenste hoge waterstand gehandhaafd kan worden). Tijdens de kwaliteitstoets dit jaar, waarbij diverse instanties aanwezig zijn, is vastgesteld dat de aangroei van het levend hoogveen zich goed ontwikkelt (ondanks de droogte van afgelopen 3 jaar).

Het bevorderen van een zo gevarieerd mogelijke biotoop in de overige gebieden wordt gerealiseerd door het verschralen van de gronden. De gronden in de Bufferzone, ’t Kamper en “het Grote Goor” worden verhuurd aan agrariërs die zich aan door ons voorgeschreven beheers voorschriften moeten houden. Op de gronden geldt een “verplichte weidegang”; voor alle gronden zijn grondgebruikers bereid gevonden ook volgend jaar weer gebruik te maken van de gronden. De algemene indruk is dat de gebieden er goed bijliggen en dat de grondgebruikers content zijn.

Voor de Bufferzone is in 2021 gestart met een nieuw beheersplan. Hierbij richten we ons o.a. op de realisatie van meet bloeiende planten/kruiden ter ondersteuning van de insecten en de vlinders. Ook het beheerscontract van het Grote Goor met Natuurmonumenten is dit jaar verlengd.

Naast alle reguliere werkzaamheden willen we de volgende projecten nog nader toelichten

Naampaaltjes

Veel boeren uit Vragender hadden vroeger een veendijk die ook hun naam droeg. Zo vind je bij de veendijken paaltjes met de originele namen als “Verwooldsdiek”, “Wassinkdiek”, “Schaarsdiek”, “Gretemansdiek”, “Tepperdijk”, “Spiekermansdijk”, “Weijenborgdijk”, “Steenkampdijk”, “Theissendiek”, etc. Deze naampaaltjes waren aan vervanging toe en daarom heeft de commissie ‘t Veen nieuwe geplaatst.

Afrasteringen

De afrasteringen van de diverse percelen van de SMVV die als weiland worden verhuurd aan diverse gebruikers zijn inmiddels ongeveer 20 jaar oud. Hiervoor zijn toentertijd eikenhouten palen gebruikt. Maar ook eiken palen hebben niet het eeuwige leven en omdat de palen vrijwel allemaal aan de grond doorgerot zijn moeten ze worden vervangen. De commissie ‘t Veen is hier al een paar jaar mee bezig en in het jaar 2021 zijn de werkzaamheden voortgezet.

Bomen snoeien in bufferzone

Door de bufferzone lopen diverse wandelpaden waar veelvuldig gebruik van gemaakt wordt. Om de wandelpaden veilig te houden is veel dood hout uit de bomen gesnoeid. Ook moesten de bomen langs de toegangswegen naar het veen gesnoeid worden opdat het gebied toegankelijk blijft voor politie, brandweer en ambulance in geval van calamiteiten. Ook moest een enkele keer een grote boom omgezaagd worden omdat die in slechte conditie was.

Woensdagmorgen vrijwilligersgroep gehinderd door corona beperkingen

De SMVV heeft een enthousiaste vrijwilligersgroep van 10 personen (vitale vutters van 65 tot 80 jaar) die in de wintermaanden iedere woensdagmorgen werkzaamheden voor de SMVV verricht. Door de corona beperkingen heeft deze vrijwilligersgroep in de winter 2020/2021 nauwelijks klussen kunnen verrichten. In het najaar van 2021 hebben de vrijwilligers de werkzaamheden hervat met onderhoud van singels in de bufferzone en vrijhouden van paden die met excursies worden gelopen.

Excursies

Onder leiding van deskundige gidsen worden regelmatig excursies naar het Vragenderveen georganiseerd. Jaarlijks worden vele natuurliefhebbers door het veen geloodst.

De gidsen kunnen ook de natuurobservatiepost in hun excursies opnemen. De natuurobservatiepost is 14 meter hoog en geeft een prachtig beeld van de indeling en de uitgestrektheid van het Vragenderveen.

Mede door de coronapandemie was het aantal excursies (en ook het aantal deelnemers) in 2021 minder dan normaal.

Wederom bereikte ons dit voorjaar het verzoek vanuit Natuurmonumenten om tot nader order geen excursies te houden omdat kraanvogels aan het broeden waren; uiteraard hebben wij aan hun verzoek gehoor gegeven. Daarom hebben we in de maanden mei en juni geen excursies georganiseerd. Dit jaar zijn er door 2 paartjes kraanvogels 3 jongen grootgebracht.

Thema excursies

Ook in 2018 heeft de SMVV een aantal thema excursies gegeven; bijzondere excursies, verzorgd door ervaren gidsen, voor mensen met interesse voor flora en fauna van het Vragenderveen. Het betreft de volgende thema's: "Vroege vogels", "Planten en mossen" en "Vlinders".

Zowel deelnemers als gidsen waren dermate enthousiast dat er voor 2022 alweer datums gereserveerd zijn voor deze thema excursies.

Grote Goor

Bij de ruilverkaveling Winterswijk-West kwam een deel van het vroegere moerasgebied beschikbaar als nieuwe natuur. Onder verantwoordelijkheid van de landinrichtingscommissie is het gebied in de winter van 1999-2000 ingericht.

Het gebied is na de ruilverkaveling eigendom geworden van Natuurmonumenten en het beheer wordt sindsdien uitgevoerd door en in samenwerking met SMVV. De visie van 2000 gaf de contouren voor het beheer. Dat bestond uit een combinatie van extensieve begrazing en aanvullend maaibeheer. Extra aandacht ging uit naar het ontwikkelen van rietruigten langs sloten en struweel. Voor dat laatste zijn tegen de bosrand van 't Klooster en verspreid door het gebied clusters struiken aangeplant.

In 2016 is het beheer van het gebied geëvalueerd. Hierbij zijn de ecologische ontwikkelingen van het gebied op een rij gezet. De belangrijkste conclusie is dat het gebied zich goed ontwikkelt. Het Grote Goor herbergt enkele bijzondere soorten planten en dieren. Om de kansen nog beter te benutten zullen de komende jaren enkele accenten anders worden gezet. De Gebiedsvisie 2019-2037 beschrijft welke doelen worden nagestreefd en hoe het beheer zal worden uitgevoerd. Deze visie is in samenwerking tussen Stichting Marke Vragenderveen (SMVV) en Natuurmonumenten beheereenheid Achterhoek (NM) opgesteld.

Samen hebben de SMVV en NM de afgelopen jaren laten zien dat er een goede samenwerking mogelijk is geweest om gewenste natuurdoelen te halen in het Grote Goor. De ecologen van beide partijen zijn blij met de behaalde resultaten.

In 2021 is de overeenkomst met NM over het beheer door SMVV, voor onbepaalde tijd verlengd.

Gewijzigd beheer bufferzone (enkele percelen)

Om in de bufferzone meer variatie en een bloemrijker geheel te bereiken zal er de eerste jaren in een tweetal percelen nog meer/intensiever verschraling plaats moeten vinden. Dit wordt in de vorm van niet bemesten en maaien en afvoeren bereikt, maar dan intensiever dan in het verleden: minimaal 2 keer per jaar.

Daarnaast is het wenselijk dat grasland zich sneller ontwikkelt tot een "bloemrijk grasland". Voorgesteld wordt om 1 perceel in mei-juni te maaien waarbij dit maaisel wordt afgevoerd. Vervolgens wordt er maaisel van een ander zeer bloemrijk perceel opgebracht. Op deze

manier komt er op een versnelde manier, zaad van minder algemene kruiden op het perceel. Het opbrengen van maaisel afkomstig van nabijgelegen graslanden met een goed ontwikkelde flora kan worden toegepast om de soortensamenstelling te verbeteren. Bij deze maatregel worden vooral de soorten die veel zaden produceren toegevoegd aan het soortenpalet, terwijl soorten die zich vooral vegetatief voortplanten op deze manier niet worden meegenomen. Het heeft de sterke voorkeur om zaden van wilde planten uit de eigen omgeving te betrekken.

3.2. Werkgroep “de tweede tak”

Van uit de SMVV is in 2001 de werkgroep genaamd de Tweede Tak opgericht, een nieuwe loot die zich inzet voor het natuurbehoud in Vragender.

Het bestuur adviseert belanghebbenden graag over de mogelijkheden van subsidie voor projecten die te maken hebben met het versterken van het landschap en het behoud van cultuurhistorisch erfgoed in de breedste zin van het woord.

Eventuele onderhoudswerkzaamheden kunnen we in overleg laten uitvoeren.

M.n. agrariërs en ook vrijwilligers zetten zich in om beheer te plegen in de natuur, voor de agrariër betekent dit een aanvulling op het inkomen en voor de vrijwilliger een zinvolle bijdrage aan de kwaliteit van zijn of haar leefomgeving.

De verschillende werkzaamheden bestaan uit het beheer en aanleg van:

- Ecologisch bermbeheer Vragender en Zwolle (ca. 12 ha aan bermen)
- Beheer van de natuursloten in opdracht van het waterschap
- Afzetten houtwalbeken van het waterschap.
- Ecologisch beheer fietspaden
- Onderhoud zandwegen, werkzaamheden Zwarte cros
- Achterstallig onderhoud landschapselementen
- Aanleg nieuwe landschapselementen
- Advies aan eigenaren t.b.v. onderhoud en aanvraag subsidie via collectieven

Het bestuur van de Tweede Tak heeft door de Corona uitbraak niet fysiek vergadert. Via teams en skype en andere digitale middelen hebben we elkaar zo veel mogelijk op de geïnformeerd en zaken besproken.

De PLV

Een sub-werkgroep van de Tweede Tak is de PLV (project landschap Vragender).

Deze werkgroep met een eigen voorzitter en secretaris informeert regelmatig het bestuur van de Tweede Tak. Leden van de Tweede Tak zijn ook een aantal keren aanwezig bij een vergadering. De uitvoering van projecten ontstaan uit deze sub-werkgroep, gebeurt door de Tweede Tak met eventuele inzet van vrijwilligers. In 2021 zijn er drie vergaderingen geweest.

Naast het reguliere onderhoud aan de wandelpaden, is de werkgroep nieuwe projecten gaan ontwikkelen. Dit betreft o.a. de herinrichting terrein Jacobskapel, vervanging brug in Kloosterbos, een ruimere opzet van het patrijzen project waarbij onrendabele hoekjes en stroken grond wordt ingezaaid met wildmengsels (gezamenlijk met de Wild beheer eenheid).

De VALA

De Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek (VALA) is begin 2012 opgericht als samenwerkingsverband tussen de zes agrarische natuurverenigingen in d Achterhoek. Sinds 2015 is de VALA ook een gecertificeerd agrarisch collectief dat de regeling Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb) uitvoert. De leden van het collectief zijn alle deelnemers aan de ABLb-regeling.

VALA richt zich op het behoud en ontwikkeling van het Achterhoekse cultuurlandschap door het realiseren van meer biodiversiteit in dit gebied. De VALA streeft naar het verbeteren van de kwaliteit en het vergroten van leefgebieden voor plant en dieren. Hierbij is er ook aandacht voor het verbeteren van bodem- en waterkwaliteit. Door agrariërs, bewoners en overige gebruikers van het landelijk gebied juist te informeren, probeert de VALA deze groepen enthousiast te maken om maatregelen te treffen die bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit. Dat gebeurt onder andere door de uitvoering van de ANLb-regeling en door het initiëren en uitvoeren van passende projecten. Afgevaardigden van de zes Achterhoekse agrarische natuurverenigingen en het Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk vormen het bestuur samen met een onafhankelijk voorzitter.

De werkorganisatie van de VALA is de laatste tijd aan het professionaliseren. Er worden meer medewerkers in vaste dienst genomen en minder ingehuurd. Dit heeft ook tot gevolg gehad dat dhr. Jos te Molder als veldcoördinator namens Groen Goed en de SMVV, is vervangen door dhr. Bouvink. Deze laatste is gebiedscoördinator in vaste dienst bij de VALA.

Ecologisch bermbeheer

De bermen in Vragender worden sinds 2001 op ecologische wijze beheerd, dat betekent maaien en afvoeren. Dit werk wordt gedaan door de Bermenboeren.

In opdracht van de gemeente Oost-Gelre wordt in totaal 12 hectare aan bermen gemaaid in Vragender en Zwolle. Door afvoer van voedingsstoffen is het mogelijk bermen te verschrallen.

Alle bermen langs verharde wegen worden twee maal per jaar gemaaid, de eerst keer een maaibreedte van 0.6 m en in het najaar 1.2 m. Zandwegen worden alleen in het najaar gemaaid. De hoogte van de vegetatie mag op kruisingen en zichthoeken nooit meer bedragen dan 0.6 m hierdoor kan het aantal maaibeurten fluctueren.

De ruigtekruiden die overwinteren, bieden een schuilgelegenheid voor allerlei insecten amfibieën en kleine vogelsoorten. Het mag duidelijk zijn dat het ecologisch beheer een sterke bijdrage levert aan een aantrekkelijk landschap.

In het voorjaar van 2021 heeft de SMVV voor de laatste maal gemaaid voor de gemeente Oost-Gelre. In de zomer heeft de gemeente deze maaiwerkzaamheden aanbesteed. De daarbij gestelde eisen waren zodanig (o.a. ISO gecertificeerd) dat het voor de SMVV (en Groengoed) niet mogelijk was om op korte termijn te voldoen aan deze eisen. Daarmee is een eind gekomen aan 20 jaar maaien van de bermen door boeren. We hebben de gemeente bedankt voor het gestelde vertrouwen en de samenwerking. Dit betekent tevens dat er ook een einde is gekomen aan de bestrijding van de Japanse duizendknoop en andere exoten. Deze werkzaamheden vallen ook onder de aanbesteedde werkzaamheden.

Beek begeleidende singels

Voor het Waterschap Rijn & IJssel beheren we het handmatige maaionderhoud van de vier watergangen met de beekbegeleidende beplanting. Het waterschap was en is zeer positief over de resultaten. Ook uit monitoring blijkt dat we goed scoren op landschapsbeheer.

Ecologisch gezien is een begroeiing het meest waardevol als er zoveel mogelijk variatie is; oude bomen naast uitlopende stobben, een goed ontwikkelde boom, struik- en kruidlaag. Onderzoek toont aan dat er veel bijzondere flora en fauna in de struik- en kruidenlagen van de houtsingels is ontstaan. We werken aan een vitale landbouw die vervlochten is met het cultuurhistorisch landschap met bijbehorende natuurwaarden. Hierbij houden wij, ook nauwlettend de natuurbelangen in de gaten. Zo nodig helpen wij de natuur een handje. Bijvoorbeeld door aanleg van een poel voor de kamsalamander vlak bij de Weijenborgerbeek.

Grauwe Klauwier

Voor de uitvoering is er wel blijvend voldoende mankracht nodig om deze fysiek zware klus te kunnen blijven uitvoeren.

Afzetten houtwalbeken seizoen

Vanaf 2016 is voor het houtwalbeken een beheersovereenkomst, die geldt voor een periode van 6 jaar. De totale oppervlakte in het werkgebied van Vragender is vastgesteld op 2.07 hectare. De houtwalopstanden zijn verdeeld in 16 deelelementen en gecodeerd op

veldkaarten.

Ieder zaagseizoen wordt door de coördinator in overleg met de zaagploegleider een deel afgezet. Toekomstbomen of beeldbepalende soorten worden door de coördinator aangemerkt als blijvend landschapselement.

Ook dit seizoen is er weer hout afgezet. Dit betrof een perceel aan de noordzijde van de Veurden. Andere percelen zijn door de natte winter uitgesteld tot 2022. Dit betekent wel dat er in het najaar van 2022 nog veel zaagwerk moet worden verricht. Dit moet dan allemaal voor het einde van het jaar gereed zijn, omdat dan de subsidieperiode afloopt.

Aanplant terrein feestfabriek Zwarte cross

In maart 2018 hebben we tijdens de boomfeestdag op het feestterrein van de zwarte cros bomen en struiken aangeplant in opdracht van de gemeente. Helaas door de extreem droge zomer hebben we de aanplant in december 2018 moeten herhalen. Afgelopen februari 2019 zijn er veel bomen en struiken opnieuw vervangen, helaas nogmaals door de extreme droogte en regelmatig watergeven zijn deze niet aangeslagen. Ditzelfde verhaal geldt ook voor 2020.

In 2021 is er opnieuw aangeplant in opdracht van de Gemeente. Door extra maatregelen om verdroging te voorkomen, hopen we nu dat het nu wel een succes wordt.

Aanvullend hierop is in opdracht van De Feestfabriek een stuk struweel onderhouden.

Onderhoud zandwegen in opdracht van gemeente Oost-Gelre

Afgelopen seizoen heeft de Tweede Tak in opdracht van de gemeente Oost-Gelre opnieuw onderhouds- werkzaamheden uitgevoerd aan de zandwegen in Vragender/Zwolle. Dit tot volle tevredenheid van de gemeente.

Bestrijding Amerikaanse vogelkers

Via de VALA is er budget beschikbaar voor het bestrijden van deze invasieve soort, dit geldt voor landschapselementen die binnen het VALA domein vallen. Het werk wordt uitgevoerd door de tweede tak. Monitoring is noodzakelijk om te kijken of het resultaat goed is. In overleg met dhr. Wassink is ook zijn bosperceel meegenomen omdat daar ook de Amerikaanse vogelkers is aangetroffen. Deze werkzaamheden zijn thans grotendeels afgerond.

Overige projecten bij particulieren

In 2021 is de aanplant van de mini-camping bij de familie Porskamp verzorgt. Ook heeft de tweede tak struweel en bos aangeplant bij de familie Harmelink.

3.3 Werkgroep “Public relations en financiën”

Informatiecentrum

Ondanks de coronacrisis is getracht om ons informatiecentrum zoveel mogelijk op te houden. Dit natuurlijk met in achtneming van de regels van lock down perioden.

Antoniusschool

Al jaren bestaat het een samenwerking met de basisschool Antonius in Vragender op gebied van natuureducatie. Ondanks de corona is het toch gelukt om eind 2020 de schop in grond te steken voor het nieuwe natuurplein. Uitgangspunten hierbij zijn (1) een duurzaam en groener plein met minder verharding dan nu en (2) meer groen.

Met hulp van enkele bedrijven en vele vrijwilligers is er veel werk verzet en vordert de aanleg gestaag. De voorzijde van de school is gereed. Inmiddels wordt er hard gewerkt aan de achterzijde van de school. De werkzaamheden liggen op schema en de verwachting is dat deze in 2022 gered zal zijn. SMVV ondersteund het project.

65-jarig bestaan SMVV

Dit jaar bestaat de SMVV 65 jaar. In het kader van dit jubileum is er aan de schoolverlaters van de basisscholen in Oost-Gelre een informatief boekje over turf, veenmos, muggen, zonnedauw en veenlijken geschreven voor kinderen door Ronald van Harxen cadeau gedaan. Dit is door de scholen en leerlingen enthousiast ontvangen.

Vrijwilligersavond

Helaas kon door de corona maatregelen de vrijwilligersavond niet doorgaan.

Kerstpakketten.

Elk jaar zorgt de werkgroep PR dat alle vrijwilligers worden bedankt met een kerstpakket. Ook dit jaar zijn er goed gevulde pakketten de deur uit gegaan.

4. Eigendomsverhouding

Eigendomsverhoudingen beheersgebied Stichting Marke Vragender Veen

Samenvattend

Eigendom Vragenderveen	37.53.69
Eigendom bufferzone	34.48.75
Eigendom 'Visserijbeek'	06.23.90
Eigendom 'Leemkuil'	00.86.15
Eigendom 'Hijink'	04.48.80
Beheer Vragenderveen	10.78.16
Niet in beheer bufferzone	02.57.35
Beheer Grote Goor	<u>18.82.90</u>
Totaal	115.79.70 ha

=====

Eigendom smvv 83.61.29 ha

=====

Nog te realiseren afrondingsaankopen:

Vragenderveen	10.78.16
Bufferzone	<u>02.57.35</u>
Totaal	13.35.51 ha

=====

Moerasbasterdwederik

Bergliade

5. Vriendenclub

De Stichting Marke Vragender Veen (SMVV) is een agrarische terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie, met als bindende factor het Vragenderveen. Een particulier initiatief als dit, verdient een brede maatschappelijke steun, ook in financieel opzicht. Daarvoor is de vriendenclub opgericht. Het doel van de vriendenclub is het bieden van mentale, structurele en financiële steun aan de SMVV en het kweken van draagvlak voor haar werkzaamheden. Deze vriendenclub bestaat uit mensen die zich betrokken voelen bij het Vragenderveen en het werk van de Stichting in het bijzonder.

Donateurs

De Vriendenclub van de Stichting Marke Vragender Veen heeft in 2017 de historische mijlpaal van 600 donateurs gepasseerd. Het aantal is nog steeds groeiende en verheugend is ook het feit dat er steeds meer jeugdleden zijn. Om de betrokkenheid van de donateurs te behouden, organiseert de Vriendenclub jaarlijks voor hen een excursie door het bijzondere veen. Daarnaast ontvangen de vrienden twee keer per jaar een nieuwsbrief. Voor de jeugdleden worden minimaal twee activiteiten per jaar georganiseerd.

Natuurwerkdag

Jaarlijks doet de Vriendenclub mee aan de landelijke natuurwerkdag. Door de Corona maatregelen is dit helaas dit jaar niet doorgegaan

ANBI-status

Sinds 1 januari 2013 hebben de Stichting Marke Vragender Veen en de Vriendenclub de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling). Dat houdt in dat de schenker van geld aan de Vriendenclub dat bedrag als aftrekpost bij de belastingaangifte mag opvoeren. Hiermee wordt het voordeliger om Vriend van de Stichting Marke Vragender Veen te zijn. Donateurs betalen minimaal € 16,00 per jaar. Ook kan men “donateur voor het leven” worden en een donateurschap voor bedrijven en instellingen voor een periode van 20 jaar, af te kopen met een eenmalig bedrag € 250,00.

6. Toekomst

De Stichting zal zich ook de komende jaren blijven inzetten om het Vragenderveen en de omgeving van Vragender beleefbaar maar ook leefbaar te houden voor de plaatselijke bevolking. Beleefbaar zal zich uiten in het verstrekken van informatie via de website en informatievoorziening via Facebook, het aanbieden van excursies, de natuurobservatiepost bij het Vragenderveen, de permanente expositieruimte en de realisatie van wandelpaden. Beleefbaar is echter alleen mogelijk als het ook leefbaar blijft voor de bevolking. De Stichting zal daarom doorgaan met de samenwerking met de basisschool. Ook zal zij doorgaan met aanleg/onderhoud van landschapselementen en zich blijven inzetten om meer werkzaamheden in het kader agrarisch natuurbeheer te realiseren of als intermediair hierbij te fungeren.

Daarnaast zal de Stichting zich coöperatief blijven opstellen ten aanzien van ontwikkelingen die zich voordoen in het gebiedsbeleid, vooral op het vlak van integraal landschapsonderhoud. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid wil de Stichting binnen haar werkgebied zich inzetten om een duurzame landbouw te realiseren die in evenwicht verkeert met de belangen van landschap en natuur. Op dit gebied zijn de komende jaren veranderingen te verwachten a.g.v. wijzigingen in het subsidiebeleid en de wens van overheden voor meer samenwerking tussen de agrarische natuurverenigingen in de Achterhoek. Met de deelname van de Stichting in de VALA is een eerste stap gezet om hier op en juiste wijze te anticiperen. Ook zal natuurbeheer steeds belangrijker worden voor melkveehouderijen. Boeren die zich bezighouden met natuurbeheer krijgen bij Campina extra kwaliteitspunten die leiden tot een hogere melkprijs.

De ontwikkelingen ten aanzien van de stikstofdepositie zullen de komende jaren een grootte impact hebben op de boeren. Hoewel in de depositiemodellen ons gebied gekenmerkt wordt door een hoge depositie, blijft de natuur zich goed ontwikkelen. Dat roept de vraag of er niet veel breder naar de ontwikkelingen van een natuurgebied moet worden gekeken dan de huidige focus op de stikstofdepositie. Wij hopen in ieder geval een positieve bijdrage te kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied waarbij voor ons de daadwerkelijk ontwikkeling van het gebied de belangrijkste grondslag is voor het gevoerde beleid.

Door tijdig te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen hoopt de Stichting goed voorbereid te zijn op de toekomst.